

הוכן ע"י כולל עיני הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

מנחות דף צ.

"מדות הלח בירוציהן קודש ומדת היבש בירוציהן חול", במה נחלקו התנאים באם נתקדשו המדות בפנים ומבחוץ או לא?

מדות היבש	מדות הלח	
נמשחו רק מבפנים	נמשחו מבפנים ומבחוץ	לתנא קמא ¹
לא נמשחו	נמשחו מבפנים ומבחוץ	לר' עקיבא ²
נמשחו רק מבפנים	נמשחו רק מבפנים	לר' יוסי ³

אליבא דר' יוסי הנ"ל, האם יש ראייה שכלי שרת מקדשים שלא לדעת, וכן האם בירוצים קדושים מדאורייתא?

איך בירוצי הלח קדושים?	האם מקדשים שלא לדעת?	
מדאורייתא	מקדשים	רב דימי משמיה דרב ⁴
מדרבנן	אינם מקדשים	לרבינא ⁵

המקבל על עצמו לספק סלתות לפי שער ארבע סאין לכל סלע, ועמדו על ג' סאין לסלע, האם הוי ריבית מה שימשיך לספק לפי שער הזול של ד' סאין לסלע? [תוד"ה מארבע].

במספק להקדש	במספק להדיוט	
לא הוי ריבית	לא הוי ריבית ⁶	כשהסלתות היו אצל המוכר בשעת הפסיקה
לא הוי ריבית ⁸	הוי ריבית ⁷	כשלא היו אצלו בשעת הפסיקה

¹ ס"ל שמדות הלח בירוציהן קודש, כיון שנתקדש הכלי גם מבחוץ, ולכך גם הבירוצים הנשפכים על דפנות הכלי מבחוץ מתקדשים. משא"כ מדת יבש שלא נתקדשה מבחוץ.

² ס"ל כנ"ל, אלא שאומר שמדת יבש לא נתקדשה כלל, ורק מקדשם הכהן בפה והוא צריך רק למה שבתוך הכלי, ואילו הבירוצים שאינו צריך להם אינו מקדשם.

³ וסובר שאין קדושת הכלי מבחוץ מקדשת לבירוצים, דבין כלי הלח ובין כלי היבש לא נמשחו בחוץ, והטעם שמקדש כלי הלח לבירוציו, הוא משום שמה שנשפך עתה על הדפנות היה כבר קודם בפנים ונתקדש ועלה וגלש לחוץ.

⁴ נתבאר לעיל שטעמו של ר' יוסי שנתקדשו בירוצים במדות הלח, הוא משום שמה שיוצא עתה לדפנות הכלי היה קודם לכן בפנים. ולכאורה קשה, הא דעת האדם לקדש דוקא מה שנשאר בתוך הכלי ולא מה שיוצא - ולמה קדוש. אלא ש"מ שכלי שרת מקדשים גם שלא לדעת, ולפ"ז בירוצים קדושים מדאורייתא.

⁵ ס"ל שלעולם איכא למימר שכלי שרת אין מקדשים אלא לדעת האדם, ובכו"א כאן קדוש משום גזירה דרבנן שלא יאמרו מוציאין מכלי קודש לכלי חול, כלומר מי שיראה שאלו הבירוצים אינם קדושים אפי' שיצאו מכלי קודש, יאמר דה"נ מותר להוציא מכלי קודש לכלי חול.

⁶ דכיון שנתחללו המעות על הסלתות, הרי שהם כבר שייכים לקונה משעת הפסיקה, ואפי' שמספק לו בשעה שעלה השער וכולם מוכרים בג' סאין בסלע. והוכיחו תוס', שהסלתות בעין מותר אפי' בלא יצא עדיין השער, דהוא רק מוזיל לו, כמו שמצינו גבי שולחני שאם יש לו דינר בבית, יכול לומר לשולחני תן לפועלי דינר מעות ואני אעלה לך דינר וטרסית.

חוכן ד"ר סוכל עיין הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

מנחות דף צ:

**האם מותר לאדם הרוצה להתנדב להקדש, לומר לחבירו הא לך מאה ותן להקדש כדלהלן, וכן
האם מותר לגזבר להלוות מאה אבני בנין וכדלהלן? [תוד"ה מארבע].**

באבני בנין	במעות / סלתות	
מותר ¹⁰	אסור ⁹	בקצץ עמו מאה במאה ועשרים
מותר	מותר ¹¹	בלא קצץ - אלא שיספק / יחזיר להקדש כפי המחיר של עכשיו

⁷ דכיון שלא היו הסלתות בעין בשעת הפסיקה, הרי מה שהוא ממשיך לספק לו כשער הזול אף שעתה הוא כבר שער היוקר, על כרחך הוא משום הקדמת המעות - וזה הוי ריבית.

⁸ וביארו תוס', דאף שלכאורה לא שייך בהקדש בכלל ריבית [אפי' בלי שנאמר שהוא היתר מיוחד בהקדש] דהא לא נהנה כלום בהקדמת המעות, דאינו יכול להשתמש בהם כל זמן שלא נתחללו על הסחורה - וכאן הא מיירי באין לו סחורה, [דאם יש לו אפי' בהדיוט מותר וכנ"ל]. ותירצו, שמ"מ נהנה, שע"י מעות ההקדש שקיבל הוא הולך לבעלי בתים ונותנים לו אפי' ה' סאין בסלע, ומרויח שנותן להקדש רק בד' סאין בסלע, וכיון שהוא הקדש לא חשיב ריבית. אלא שדחו תוס', שלא נכון לעשות כן משום בזיון הקדש, או משום שיבוא לידי מעילה. ושוב תירצו באופנים אחרים שבהם שייך ריבית דוקא בהדיוט ולא בהקדש.

⁹ פ"י, שהקוצץ לחבירו - הא לך מאה מעות עד זמן פלוני ואז תחזיר להקדש מאה ועשרים - אסור. ובתחילה אמרו תוס' שאיסור זה הוא מדרבנן, מטעם שיבואו להתיר ריבית גמורה שילוח אדם מאה במאה ועשרים באופן שאח"כ יקדיש המלוה את הריבית להקדש. ואח"כ אמרו, שיש כאן אפי' ריבית דאורייתא, דהא המלוה נהנה שנותן אותו אדם להקדש על פי ציוויו, והנאה זו עצמה היא ריבית קצוצה.

¹⁰ באבני בנין מבואר בגמ' בב"מ (נז:) שמותר לגזבר להלוותם מאה במאה ועשרים, דכיון שהכל יודעים שהם עומדים לבנין הקדש - ליכא למגזר אטו הדיוט.

¹¹ וזה התירוץ האחרון של התוס' בסוגין, על הקושיא באיזה אופן מיירי שמספק סלתות להקדש לפי ארבע סאין בסלע - שלהקדש מותר ולהדיוט אסור, דהא גם בהקדש אין כאן צד ריבית לכאורה, דהרי אם אין לו קודם את הסלתות בעין אינו יכול להנות מן המעות דאינם יוצאים לחולין. ולזה תירצו שמ"מ באופן שהיו המעות חולין, שנתן לו אדם מאה סלעים כדי שיספק להקדש סלתות לפי ארבע סאין בסלע, שמותר אפי' אם אח"כ נעשו שלש סאין בסלע, אף שבהדיוט כה"ג אסור.